

Malacologische mededelingen van het eiland Texel, 1

door

J. P. REYDON

en

G. J. M. VISSER

INLEIDING

In het volgende overzicht worden voor de molluskenfauna van het eiland Texel twee nieuwe zoetwaterslakken en twee nieuwe landslakken genoemd. Bovendien worden van verschillende andere soorten opmerkelijk grotere verspreidingsgebieden bekend gemaakt.

Als uitgangspunt werd door ons de lijst van land- en zoetwatermollusken van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog genomen, in 1956 door VAN BENTHEM JUTTING gepubliceerd in *Basteria*. VAN BENTHEM JUTTING maakte in deze lijst hoofdzakelijk gebruik van de gegevens, die in 1937 in opdracht van het Staatsbosbeheer werden verzameld. Om een vergelijking met deze lijst te rechtvaardigen, moeten wij er van uit gaan, dat er nauwkeurig verzameld is. De verschillende soorten en vindplaatsen wijzen o.i. daar wel op. Ook BUTOT merkt dit in zijn artikel over de molluskenfauna van Ameland reeds op. Aannemelijk is wel, dat hoofdzakelijk op optimale plaatsen werd gezocht.

Het is dan opmerkelijk, het voorgaande in acht genomen, dat soorten als *Helix aspersa*, *Goniodiscus rotundatus*, *Arion rufus*, *Arion circumscriptus* en *Agriolimax reticulatus* zich nadien zo algemeen hebben kunnen verspreiden en soorten als *Agriolimax laevis* en *Arion intermedius* zich hebben kunnen vestigen en verspreiden. Dit betreft dus landslakken. *Planorbis corneus* werd kortgeleden geïmporteerd en *Bithynia tentaculata* komt alleen in de Moksloot voor, waar zij overigens algemeen is. Het is dus niet zo verwonderlijk, dat deze niet in de lijst voorkomen.

Door VAN BENTHEM JUTTING wordt *Bithynia tentaculata* genoemd van aanspoelsel uit de Slufter. Het lijkt ons onjuist, dat een soort op grond van een dergelijke waarneming in de fauna wordt opgenomen. Door ons werden verscheidene keren zoetwatermollusken verzameld langs het Noordzeestrand, zoals: *Valvata piscinalis* (verscheidene ex.), *Unio pictorum* en *Pisidium amnicum* (verscheidene ex.). Dit is echter geen bewijs, dat de soort hier levend voorkomt en juist het levend voorkomen is voor ons een minimum eis, waaraan de soort moet vol-

doen om in de lijst te worden opgenomen. *Valvata piscinalis* werd ook gevonden in een humuslaag in een uitgestoven duinpan met andere zoetwatermollusken, zodat zij waarschijnlijk hier vroeger wel heeft geleefd. In dit verband willen wij ook de vondst zien van een leeg, vers uitziend huisje van *Viviparus contectus*. Het huisje werd verzameld in de grote waal achter den Hoorn. Deze waal is een grote en diepe plas met een rijke plantengroei. Het is dan voor ons ook wel aannemelijk, dat de soort hier voorkomt, maar een bewijs hebben wij nog niet.

Van de zoetwaterslakken in het algemeen kunnen wij nu reeds zeggen, alhoewel ons onderzoek ten aanzien daarvan nog lang niet is beëindigd, dat zij nu minder algemeen voorkomen dan ongeveer dertig jaren geleden. Het is vaak zonder meer duidelijk, dat dit te wijten is aan een ondoordacht of overmatig gebruik van herbiciden, waardoor de rijke plantengroei verdwijnt en een dorre, grijze sloot overblijft. Ook de kortgeleden beëindigde ruilverkaveling heeft een grote verarming van milieu's veroorzaakt. Als derde punt zouden wij willen noemen het lozen van rioolwater door kampeerterreinen en bungalowparken in afwateringssloten van bos en duin. Indien in de naaste toekomst een matig gebruik van herbiciden wordt toegepast en de kampeerterreinen en bungalowparken zorgen voor een betere afvoer van rioolwater, dan zal mogelijk weer een evenwichtige zoetwaterfauna kunnen ontstaan.

OVERZICHT

Bithynia tentaculata (Linné). Van deze soort werden door ons vele levende ex. verzameld in de Moksloot. VAN BENTHEM JUTTING noemt haar van aanspoelsel uit de Slufter (zie inleiding).

Lymnaea stagnalis (Linné). De vindplaats bij den Hoorn hebben wij tot nu toe niet kunnen terugvinden. Zoals LEENTVAAR in zijn artikel in de Levende Natuur van mei 1966 ook al zegt, komt deze soort nu algemeen voor in de Muypas. De lege huisjes worden hier vaak gebruikt als winterverblijf door de waterspin (*Argyroneta aquatica*). Bovendien komt *L. stagnalis* nog voor in een sloot bij het kerkhof te den Burg.

Planorbis corneus (Linné). Deze soort is zeer algemeen in de afwateringssloot van de Elemert te den Burg en enige kilometers verder bij Driehuizen in een zijslot van deze afwateringssloot. *P. corneus* is hier ongeveer vier jaar geleden ingebracht vanuit een aquarium van de R.H.B.S.

Goniodyscus rotundatus (Müller). Door VAN BENTHEM JUTTING worden vijf vindplaatsen genoemd. Wij kunnen echter zeggen, dat hij algemeen is voor het hele eiland.

Retinella nitidula (Draparnaud). Deze soort wordt genoemd van een bosje bij de Cocksdoorp. Wij troffen haar tevens aan in de duindoornvallei achter de Mokbaai. De duindoornvallei is een jong en tamelijk kalkrijk duingebied achter de Mokbaai. Het is een vrijwel ontoegankelijk gebied vanwege de vele duindoorns gemengd met vlierstruiken en een onderbegroeiing van o.a. braam, brandnetel, kruiskruid, grassen enz. Het gebiedje heeft een interessante molluskenfauna met *Cepaea nemoralis*, *Helicella heripensis*, *Pupilla muscorum*, *Agriolimax reticulatus*, *Vitrina pellucida*, *Cochlicopa lubrica*, *Vallonia excentrica*, *Columella edentula* en *Arion rufus*.

Arion rufus (Linné). Door VAN BENTHEM JUTTING worden vijf vindplaatsen genoemd. Deze soort is nu zeer algemeen over het gehele eiland. *A. rufus* leeft blijkbaar in een ideaal milieu aan de randen van asfaltwegen en mogelijk heeft dit zijn verspreiding de laatste jaren gestimuleerd. Echter ook in het natuureservaat de Muy, waar de waarnemers in 1937 de soort naar alle waarschijnlijkheid niet hebben aangetroffen, komt hij heel algemeen voor. Kennelijk heeft hij zich hier in dertig jaren gevestigd en verspreid.

Arion circumscriptus (Johnston). Door VAN BENTHEM JUTTING genoemd van Oudeschild. Ook *A. circumscriptus* is nu algemeen verspreid over het eiland. Evenals *A. rufus* is hij nu ook algemeen in de Muy verspreid.

Arion intermedius (Normand). Wordt door VAN BENTHEM JUTTING niet genoemd. *A. intermedius* is echter nu ook heel algemeen op het hele eiland. Dat hij eerst nu in de loofhoutranden langs de dennen voorkomt is begrijpelijk, daar deze omstreeks 1930 zijn geplant en dus in 1937 nog geen voldoende milieu hadden gevormd voor de soort. Hij komt echter ook algemeen voor in vele oudere bosjes over het hele eiland en zelfs langs het boezemwater bij de Bol.

Limax maximus (Linné). VAN BENTHEM JUTTING noemt drie vindplaatsen. De volgende vindplaatsen zijn ons ook nog bekend geworden: den Burg, bosje langs de Moksloot, Texels museum, de Koog en in de loofhoutsingels langs de dennenrand. Steeds echter in kleine aantallen.

Agriolimax reticulatus (Müller). VAN BENTHEM JUTTING noemt den Burg en de Waal. Ook *A. reticulatus* is echter zeer algemeen over het hele eiland. In de duindoornvallei achter de Mokbaai b.v. troffen wij deze soort in de rozetten van kruiskruid bij tientallen aan. Langs het boezemwater bij de Bol leeft de soort met *Ovatella myosotis* (Drap.) onder planken e.d., alsook in de polder Eendracht aan de rand van een brakwaterplas met een vrij hoog zoutgehalte onder planken, die half in het water lagen.

Agriolimax laevis (Müller). Door VAN BENTHEM JUTTING niet ge-

noemd. Wij vonden deze soort in het Alloo, langs de Moksloot, het Jan Ayeslag en de Geulpas.

Helicella heripensis (Mabille). De soort komt nog steeds algemeen voor op de oostdijk van de Slufter. Wij troffen haar tevens aan in de duindoornvallei achter de Mokbaai.

Theba cantiana (Montagu). Op de oostdijk van de Slufter komt zij nog steeds algemeen voor. De vindplaats bij de Koog loopt vanaf het pad naar paal 18 tot aan paal 21. In dit gebied is zij niet zeldzaam.

Arianta arbustorum (Linné). Op de vindplaats aan de zuidoostdijk van de Slufter zijn nog steeds veel exemplaren. Een nieuwe vindplaats is het elzenbosje langs de Moksloot in het Grote Vlak. Alhoewel de soort op deze laatste plaats nog steeds algemeen voorkomt, wordt zij o.i. bedreigd door het opstuwen van het water in het Grote Vlak eind 1965.

Helix aspersa Müller. Deze soort wordt vermeld van den Burg, waar zij nu zeer algemeen is. Honderden exemplaren kan men zonder veel moeite in vele tuinen verzamelen. Zij komt eveneens algemeen voor in de Waal en onder den Hoorn en plaatselijk in de Dennen.

Gaarne willen wij Dr. VAN REGTEREN ALTENA bedanken voor enige determinaties, die hij verrichtte.

LITERATUUR

- BENTHEM JUTTING, W. S. S. VAN, 1933. Mollusca (I). A. Gastropoda Prosobranchia et Pulmonata. Fauna van Nederl., afl. VII, 387 pp.
- BENTHEM JUTTING, W. S. S. VAN, 1956. Land- en zoetwatermollusken van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. Basteria, vol. 20, pp. 41-61.
- BUTOT, L. J. M., 1963. De molluskenfauna van Ameland. Basteria, vol. 27, pp. 69-83.
- STOCK, J. H., 1953. Landslakken, huisjesslakken, deel 1 en 2. Wetensch. Meded. K. N. N. V., no. 5, 15 pp., no. 7, 28 pp.
- SCHOUTEN, A. R., 1961. De Nederlandse naaktslakken. Wetensch. Meded. K. N. N. V., no. 10, 20 pp.